

11. lekce (Bartoňkova skripta)

1. Roztříd'te slovesa podle způsobu tvoření perfekta

vinco, curro, deleo, mitto, condo, narro, defendo, timeo, ignosco, spondeo, clamo, doceo, video, peto, neglego, fleo, paro, subigo, statuo, tango, canto, pareo, caveo, obsideo, gero, fugio, verto, iacio, sentio, munio, decerno, pono

2. Uved'te, od jakého slovesa jsou utvořena následující perfekta. U sloves s předponou uved'te i základní sloveso.

cecidī, mansisti, scriptum est, occīdit, capta sunt, profuisti, irriserunt, coegi, delegi, lecti sunt, timuerunt, passa est, adiuverunt, audiverunt, defensa est, pepulistis, emptum est, vendidit, necati sunt, afuerunt, perfecerunt, affecistis, coacta es, mortuae sunt, iacuimus, iecistis, respondit, erravi, monitae sumus, crediderunt, blanditae estis, didicimus, omissa sunt, intellexisti, reducti sunt, cessi, diviserunt, ambulavit, conclusa est, direxerunt, liberati estis, deposuerunt

3. K tvarům prézentu doplňte tvary perfekta

interficitur
colitis
aperiuntur
oriris
adest
defendimur
defendimus
nascitur
es
scribere
loquor
putas
possunt
redditis
meremur
vocaris
abesse
ponuntur
agis
duceris

4. Přeložte řady slovesných tvarů

byl chytán – je chytán – bude chytán – byl by chytán – ať je chytán

byl chycen – bude chycen – byl by (teď) chycen – ať je chycen

píše se – psalo se – bude se psát – nepsalo by se – kéž se nepíše

bylo napsáno – napíše se

byli donuceni – budou donuceny – ať jsou donuceni

byli nuceni – jsou nucena – budou nuceni – ať jsou nuceny – nebyli by nuceni

říkalo se o nás – říká se o nás – bude se o nás říkat – ať se o nás neříká – kéž by se o nás neříkalo

řeklo se o nás – řekne se o nás – ať se o nás řekne – neřeklo by se (teď) o nás

přicházel – přichází – bude přicházet – ať přichází – nepřicházel by

přišel – přijde – ať přijde – kéž by (teď) nepřišel

byl – je – bude – ať není – kéž by (teď) nebyl

5. K pasivům vymyslete vhodný podmět (pokud lze, uveďte různé možnosti)

defensa est, adiuti sunt, laudabantur, veritae sunt, ne persuaderet, missae sunt, arbitratus est, capietur, trahent, vendita sunt, appellati estis, commissum est, viderunt, laborabunt

6. Nahrad'te prézens historický perfektem nebo imperfektem

Postea Numa Pompilius rex creatur _____, qui bellum quidem nullum gerit _____, sed non minus civitati quam Romulus prodest _____. Nam et leges Romanis moresque constituit _____, qui consuetudine proeliorum iam latrones ac semibarbari putantur _____, et annum describit _____ in decem menses et infinita Romae sacra ac templa constituit _____. Morbo decedit _____ quadragésimo et tertio imperii anno.

Huic succedit _____ Tullus Hostilius. Hic bella reparat _____, Albanos vincit _____, qui ab urbe Roma duodecimo miliario sunt _____, urbem ampliat _____, montem Caelium adicit _____. Triginta et duos annos regnat _____. Postea fulmine icitur _____ et cum domo sua ardet _____.

Post hunc Ancus Marcius, Numae ex filia nepos, suscipit _____ imperium. Contra Latinos dimicat _____. Aventinum montem civitati adicit _____ et Ianiculum, apud ostium Tiberis civitatem condit _____. Vicesimo et quarto anno imperii morbo moritur _____.

Post hunc Servius Tullius suscipit _____ imperium, genitus ex nobili femina, captiva tamen et ancilla. Hic quoque Sabinos subigit _____, montes tres, Quirinalem, Viminalem, Esquilinum, urbi adiungit _____, fossas circum murum ducit _____. Primus omnium censum ordinat _____, qui per orbem terrarum incognitus est _____. Sub eo Roma habet _____ capita LXXXIII milia civium Romanorum cum his, qui in agris sunt _____. Occiditur _____ scelere generi sui Tarquini Superbi.

7. Převeďte do pasiva

Nemo illum hominem pigrum et ignavum verbis movere potuit.

Rex hostium legatos ad senatum Romanum misit.

Tempus dolores acerrimos lenit.

Imperator praemio affecit eos, qui praeceptis eius parebant.

Heri nos decepistis.

Utinam iuvenes viros sapientes sequantur.

Quidam ad me litteras tuas portabat.

Illis diebus bellum civile ortum est.

Eo anno ex senatus consulto decemviri ludos fecerunt.

Romani multos deos colebant et hostias iis sacrificabant.

8. Porovnejte, popište průběh / časové zařazení jednotlivých dějů a přeložte

Dux milites suos hortatus impetum in hostes fecit.

Dux milites suos hortatus est et impetum in hostes fecit.

Dux milites suos hortans impetum in hostes fecit.

Multas res Romae emi posse notum est.

Multas res Romae emi potuisse notum est.

Multas res Romae emi posse notum erat.

Multas res Romae emi potuisse notum erat.

Multas res Romae emi posse notum erit.

Multas res Romae emi potuisse notum erit.

9. Přeložte do latiny

Říkají, že vojáci obléhají město.	Říkají, že město je obléháno vojáky.
Říkali, že vojáci obléhají město.	Říkali, že město je obléháno vojáky.
Řeknou, že vojáci obléhají město.	Řeknou, že město je obléháno vojáky.
Říkají, že vojáci obléhali/oblehli město.	Říkají, že město bylo obléháno/oblehnuto vojáky.
Říkali, že vojáci obléhali/oblehli město.	Říkali, že město bylo obléháno/oblehnuto vojáky.
Řeknou, že vojáci obléhali / oblehli město.	Řeknou, že město bylo obléháno / oblehnuto vojáky.

Žádají, aby učitel pokáral žáka.	Žádají, aby žák byl pokárán učitelem.
Žádali, aby učitel pokáral žáka.	Žádali, aby žák byl pokárán učitelem.
Požádají, aby učitel nekáral žáka.	Požádají, aby žák nebyl kárán učitelem.
Požádali, aby učitel nekáral žáka.	Požádali, aby žák nebyl kárán učitelem.
Požádejte, aby učitel pokáral žáka.	Požádejte, aby žák byl pokárán učitelem.

10. Dejte do závislosti na následujících výrazech¹

- Iuvenes saepe pericula magna non timent.
Proverbium dicit
- Pompeius cum piratis bellum gessit.
Magister nobis narrabat
- Galli, qui trans Rhodanum incolunt, iam victi sunt.
Caesar nuntiavit
Caesar nuntiat
- Ne studeatis novis rebus neve rei publicae noceatis!
Principes civitatis homines nobili loco natos monebant
Principes civitatis homines nobili loco natos monent
- Exempla movent, verba trahunt.
Notum est
- Pecuniam militibus, qui fortiter pugnare solent, iam dedi.
Quaestor respondit
Quaestor respondet
- Tace et linguam Latinam industrie disce!
Magister discipulo imperavit
Magister discipulo imperat
- Carmina Homeri, poetae ex omnibus Graecis clarissimi, in schola leguntur.
Amicus mihi scribit
Amicus mihi scripsit

¹ částečně převzato z: Blažek, F. Latinská cvičebnice II. díl. Plzeň : Veset, 1994.

9. Castra legionum nostrarum ab hostibus oppugnata sunt.
Exploratores nuntiaverunt
Exploratores nuntiabunt
10. Filiae huius consulis pulcherrimae omnium erant.
Notum est
11. In provinciam proficiscere et nihil verere.
Mihi persuadet
Mihi persuasit
12. Multae naves mercatorum Romanorum tempestatibus ventoque deletae sunt.
Praetor certior factus est
13. Utinam incolumes in Italiam perveniamus et familias nostras videre possimus!
Nautae Neptunum petebant
Nautae Neptunum saepe petunt

11. Doplňte participium prézentu nebo perfekta (je-li to možné, obě) a přeložte

- Milites incolis in ea regione (*vivere*) _____ non pepercerunt.
- Mos est civium bonorum homines multa mala (*pati*) _____ adiuvere.
- Viri in bello (*capere*) _____ Romam a consulibus ducti sunt.
- In agro, qui haud procul a vico est, puellas (*cantare et laborare*) _____ vidimus.
- Oratores stulta (*loqui*) _____ a doctis sapientibusque castigabantur.
- Legati a duce (*mitto*) _____ senatui nuntiaverunt Exercitum Romanorum magnam cladem accepisse.
- Rex in urbem suam (*triumpho*) _____ venit, praedam magnam (*portare*) _____.
- Post duo proelia (*committo*) _____ hostes legatos de pace miserunt.
- Milites coniuratos ex Italia (*fugere*) _____ ceperunt et Romam adduxerunt.
- Noctu lupi a pastoribus (*pellere*) _____ iterum ad oppidum appropinquabant et oves devorare conabantur.

12. Doplňte tabulku

	homo
quendam	
	hominum
quibusdam	
	homine
	hominis
cuidam	
	homines

aliquam	
	mulier
	mulieris
aliquarum	
	mulieres
	mulieribus
aliqua	
	mulieri

	animal
aliquorum	
	animali
	animalia
	animalibus
	animalis

13. Určete, které tvary zájmen jsou / mohou být pro neutra, uveďte nominativ a zda se jedná o zájmeno adjektivní či substantivní

ullius rei, ullum, illud, aliqua, quae?, quodam, quamque, cuiusdam rei, ullam rem, quicquam, quadam re, quoquam, istum, ipsum, ipsius, cuius rei?, ulla re, quibusque, aliquorum, aliquae

14. Doplňte neurčitá zájmena

1. (Ille) censet in natura esse signa (*quidam*) _____ rerum futurarum.
2. Contemnere (*aliquis*) _____ omnia potest, omnia habere nemo potest.
3. Alcibiades cum (*quidam*) _____ regibus Threciae magnam amicitiam sibi pepererat.
4. Cotidie enim demitur (*aliquis*) _____ pars vitae, et tunc quoque, cum crescimus, vita decrescit.
5. Etiamnunc est (*aliquis*) _____ superius quam corpus.
6. Tum ille (*quidam*) _____ ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet, ut ad Ciceronem epistulam portet.
7. Hoc ita esse (*quidam*) _____ negant.
8. Institue tabellarios certos ut cottidie (*aliquis*) _____ a vobis litteras accipiam.

15. Odlíšte zájmena adjektivní a substantivní. Věty přeložte.

1. Eleganter ille Laelius sapiens dicenti **cuidam** 'sexaginta annos habeo,' 'hos' inquit 'dicis sexaginta quos non habes'.
2. Cum Verres ad urbem esset, audivit Dioni **cuidam** Siculo permagnam venisse hereditatem.
3. **Quidam** cenent tecum quia digni sunt, quidam, ut sint.
4. **Quidam** creduli, **quidam** neglegentes sunt; **quibusdam** mendacium obrepit, **quibusdam** placet; illi non euitant, hi adpetunt.
5. Et queruntur **quidam** Epicurei me studiose dicere contra Epicurum.
6. **Quaedam** aperta sunt, **quaedam** obscura: aperta, quae sensu comprehenduntur, quae memoria; obscura, quae extra haec sunt.
7. Animalia **quaedam** ne inveniri possint, vestigia sua circa ipsum cubile confundunt.
8. In **quadam** epistula Epicurus reprehendit eos, qui dicunt sapientem se ipso esse contentum et propter hoc amico non indigere.
9. Hoc non in omnibus philosophis invenies: **quorundam** scripta clarum habentium nomen exanguia sunt.
10. De Cn. Minucio, quem tu **quibusdam** litteris ad caelum laudibus extulisti, rumores duriores erant.
11. Dicet **aliquis**: 'unde haec tibi nota sunt?'
12. An vero, inquit, **quisquam** potest probare, quod perceptum, quod comprehensum, quod cognitum non habet?

13. Quae potest enim spes esse in ea re publica in qua nec senatus nec populus vim habet ullam nec leges ullae sunt nec iudicia nec omnino simulacrum **aliquod** ac vestigium civitatis?
14. Senatus consulto cautum est ne **qua** Bacchanalia Romae neu in Italia essent.

16. Vyberte správný tvar zájmena

1. Negat enim vos Zeno, negat Antiochus scire (*quisquam, quicquam, quamquam, quemquam*).
2. Sed ne te diu teneam, erit (*aliquid, aliquod, aliquem*) bonum in muto animali, erit (*aliqua, aliquis*) virtus, erit (*aliquid, aliquod, aliquae*) perfectum, sed nec bonum absolute nec virtus nec perfectum.
3. Ad me de omnibus rebus scribe, ne (*aliquid, quid, quod, aliquod*) prorsus ignorem.
4. Quis enim (*cuiquam, ulli rei*) inimicior quam Deiotaro Caesar?
5. Consules eius anni nec domi nec militiae memorabile (*aliquod, quicquam, nihil*) egerunt.
6. Bonum putant esse (*aliquis, aliqui, aliquod, aliquid*) id, quod utile est.
7. Maximum video signum (*cuidam, cuiusdam, quidam, quiddam*) egregiae familiaritatis.
8. Curavi, ne (*quis, aliquis*) metueret.
9. Habes epilogum, ne (*aliquis, quid, quem, aliquod*) praetermissum aut relictum esse putes.

17. Z řeči nepřímé vytvořte řeč přímou

Diviciacus Haedus dixit Galliae totius factiones esse duas; harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Arvernos. Ab Arvernibus Sequanisque Germanos mercede arcessitos esse. Horum primo circiter milia XV Rhenum transgressos esse, postea traductos esse plures. Nunc esse in Gallia ad C et XX milium numerum. Cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse; magnam calamitatem accepisse, omnem nobilitatem, omnem senatum, omnem equitatum amisisse. Quibus proeliis calamitatibusque fractos, Haeduos coactos esse Sequanis obsides dare nobilissimos civitatis. Ob eam rem se ex civitate profugisse et Romam ad senatum venisse, ut auxilium postularet.

(Caes., *Bell. Gall.*, 1, 31, 3 – 1, 31, 9; upraveno)

18. Doplňte věty tak, aby byly gramaticky správně a měly přijatelný význam:

Magister est homo, qui
Magister est homo, cuius
Magister est homo, cui
Magister est homo, quem / ad quem ...
Magister est homo, quocum / de quo / a quo ...

Mater est femina, quae
Mater est femina, cuius
Mater est femina, cui
Mater est femina, quam / ad quam ...
Mater est femina, quacum / de qua / a qua ...

Amici sunt homines, qui
Amici sunt homines, quorum
Amici sunt homines, quibus
Amici sunt homines, quos
Amici sunt homines, quibuscum / de quibus / a quibus ...

Canes sunt animalia, quae
Canes sunt animalia, quorum
Canes sunt animalia, quibus
Canes sunt animalia, quae
Canes sunt animalia, quibuscum / de quibus / a quibus ...

19. S jakými latinskými slovesy souvisí tato cizí slova?

proskripce, restituce, atribut, destrukce, restrikce, vize, fakt, depozitář, prezident, akta, obsese, redukce, kolekce

Najděte další slova latinského původu odvozená od sloves.